

Medewerking worde ook door Nederland verleend aan de totstandkoming eener betere Internationale rechtsorganisatie, waardoor een vreedzame ontwikkeling der volken zooveel mogelijk zij verzekerd.

Gemeenteprogram, vastgesteld 15 April 1913.

Het Verbond Patrimonium, zich stellende op het standpunt, dat Patrimonium als zoodanig zich behoort te onthouden van deelname aan politieke verkiezingen, maar zich meer speciaal heeft te bewegen op sociaal terrein;

spreekt evenwel als zijn meening uit, dat bij de steeds toenemende — ook door het Verbond noodzakelijk geachte — bemoeiingen van Rijk, Gewest en Gemeente met sociale aangelegenheden, de Christelijke arbeiders-organisaties geroepen zijn kenbaar te maken, welke te dien opzichte de meer speciale wenschen zijn, op verzevenlijking waarvan bovenal moet worden aangedrongen;

herinnert er aan, dat ten aanzien van hetgeen door de Rijksoverheid op sociaal-wetgevend terrein behoort verricht te worden, het Verbond reeds meermaalen bepaalde wenschen heeft te kennen gegeven, maar dat het zich tot heden nog niet uitsprak omtrent de sociale taak der Gemeente;

van oordeel, dat ook dienaangaande een omschrijving van Patrimonium's meening gewenscht is;

stelt daarom vast het navolgend program:

Art. 1. De Gemeentelijke Overheid bevordere met alle haar ten dienste staande middelen de Zondagsrust en were op publiek terrein zooveel mogelijk al datgene, wat de heiliging van den Dag des Heeren in den weg staat.

Art. 2. De Gemeentelijke Overheid neme in verband ook met de Rijkswetgeving alle zoodanige maatregelen als strekken kunnen tot verheffing der openbare eerbaarheid. Er zij een nauwlettend toezicht op den aard der opvoeringen in schouwburgen en andere inrichtingen van volksvermaak.

De Gemeente onthoude zich van de exploitatie van schouwburgen of andere instellingen van openbaar vermaak en van inrichtingen *met vergunning*.

Kermissen worden afgeschaft.

Maatregelen worden genomen tegen de zoogenaamde schandaalcolportage.

Art. 3. De Gemeentelijke Overheid werke krachtig mede tot bestrijding van de drankzonde. Zij make daartoe o.m. gebruik van de bij art. 4 tweede lid en art. 7 der Drankwet aan de Gemeentebesturen verleende bevoegdheden, plaatselijke Drankwet-commissies, het subsidieeren van drankbestrijdersverenigingen, enz.

Art. 4. De Gemeentelijke Overheid neme bij het verleenen van subsidies zekere grenzen in acht, opdat het particulier initiatief gesteund en geprikkeld, maar niet verslapt worde.

Subsidies hebben reden van bestaan, waneer zij dienen:

- a. tot herstel van rechtsgelijkheid tusschen de verschillende richtingen (bijv. subsidie aan bijzondere bewaarscholen);
- b. voor sociale en economische doeleinden, waardoor de algemeene welvaart kan verhoogd worden;
- c. voor verenigingen, die beoogen verheffing der openbare eerbaarheid en bevordering van volksgezondheid.

Ongeoorloofd is het uit de gemeentekas verleenen van bijdragen aan lichamen, die openbare vermakelijkheden, enz. organiseren, waardoor geen algemeen belang wordt gediend en zelfs de rust op den Zondag wel wordt verstoord.

Art. 5. De Gemeentelijke Overheid onthoude zich van elken — niet door de wet geëischten — maatregel, die de ontwikkeling van het vrije onderwijs kan belemmeren. Een proportioneele schoolgeldheffing worde ingevoerd.

De Gemeente steune krachtig het particuliere initiatief ten aanzien van ambachts-, vak- en handelsonderwijs. Blijft dit in gebreke, of kan het niet genoegzaam in de behoefte voorzien, dan roepe de Gemeente eigen inrichtingen in het leven.

Aan on- en minvermogenden worde de gelegenheid geopend, de verschillende onderwijsinrichtingen kosteloos, tegen verminderd schoolgeld of met behulp van een beurs te volgen.

De samenstelling der School-Commissies zij strikt onpartijdig. Niemand worde daaruit geweerd, omdat hij persoonlijk is een voorstander van het bijzonder onderwijs. Eveneens worde bij de keuze rekening gehouden met de verschillende sociale groepen.

Art. 6. Opdat het huiselijk en gezinsleven tot zijn recht kunne komen, worden slechts bij hooge uitzondering gehuwde vrouwen in gemeentedienst genomen, of worde, na het sluiten van een huwelijk, eene vrouw in gemeentedienst gehouden.

Art. 7. De Gemeente exploiteere die bedrijven, welke het karakter van monopolie bezitten.

Bij deze exploitatie sta het maken van winst niet op den voorgrond.

Art. 8. De rechtspositie van alle personen in Gemeentedienst — ambtenaren beampten en werklieden — worde nauwkeurig geregeld.

Het werklieden-reglement bevatte bepalingen omtrent aanstelling, ontslag, arbeidsduur, bezoldiging en verhooging, overwerk, jaarlijksch verlof met behoud van loon, de instelling van een scheidsgerecht (waarin billijke vertegenwoordiging der arbeiders), uitkeering bij ziekte, ouderdoms- en invaliditeits-pensioenen, pensionneering van weduwen en weezen.

Zondagsarbeid worde tot het volstrekt onvermijdelijke beperkt. Bij dien noodzakelijken arbeid treffe men, indien eenigszins mogelijk, nog een zoodanige regeling, dat de vrije dag der daarbij betrokken personen om de 14 dagen op een Zondag valt.

De Gemeentelijke Overheid handele in het algemeen zóó, dat zij als werkgeefster *in elk opzicht* ten voorbeeld gesteld kan worden aan particuliere ondernemers.

Zij vrage zich daarom steeds af, of het minimumloon der werklieden wel behoorlijk voorzien kan in de normale behoeften van een gemiddeld gezin. Bij de loonregeling rekene zij voorts in alle rangen ook met het kindertal.

Art. 9. Bij alle aanbestedingen, uitgaande van het Gemeentebestuur, schrijve dat bestuur in de bestekken bepalingen voor betreffend minimum-loon en maximum-arbeidsduur, uitkeering van loon bij ziekte en in de gevallen omschreven bij de art. 1638c en 1638d van het Burgerlijk Wetboek.

De Overheid houde bij het bepalen van loon en arbeidsduur rekening met eventuele overeenkomsten, ter plaatse tusschen de patroons en de vakorganisaties gesloten, met dien verstande, dat steeds een gunstige invloed worde uitgeoefend op de arbeidsvoorwaarden.

Aan het verlenen van concessies of het subsidieeren van enig semi-publiek bedrijf (middelen van vervoer, etc.) verbinde de Gemeente eveneens zoodanige bepalingen, dat voldoende Zondagsrust, rechtszekerheid en goede arbeidsvoorwaarden voor het daarbij in dienst zijnd personeel gewaarborgd zijn.

Art. 10. De Gemeentelijke Overheid bestrijde krachtig de onvrijwillige werkeloosheid:

- a. door het zooveel mogelijk tijdig doen uitvoeren van productieve werken (ontginning van woeste gronden, aanleggen van wegen, enz.);
- b. door het verlenen van bijslag op de uitkeering, die de arbeidersorganisaties aan hunne leden verleen; en
- c. door het instellen en instandhouden van een Arbeidsbeurs, of althans door het geven van gelegenheid tot arbeidsbemiddeling.

De plattelandsgemeenten zoeken daarbij samenwerking met de Arbeidsbeurzen in nabij gelegen steden.

Art. 11. In verband met plaatselijke omstandigheden en in overleg met de organisaties van belanghebbenden make de Gemeente een verordening inzake de vervroegde winkelsluiting.

Art. 12. De Gemeente zorge met ernst voor een doelmatige uitvoering van de Woningwet. Zij steune alle Vereenigingen, die in het belang der Volkshuisvesting werkzaam willen zijn. Waar het particulier initiatief te kort schiet, bouwe de Gemeente zelf goede en goedkope arbeiderswoningen.

Ook met het oog op de belangen der volkshuisvesting behooren de Gemeentebesturen er zorg voor te dragen, dat zij tijdig in het bezit komen van gronden, die voor de uitbreiding der Gemeente van beteekenis kunnen zijn.

Art. 13. De Gemeentelijke Overheid bevordere krachtig de volksgezondheid, o. m. door een goeden reinigingsdienst, het steunen of oprichten van zwem- en badinrichtingen, van gemeentelijke slachthuizen, keuring van levensmiddelen, etc.

Ook worde in de plattelandsgemeenten bovenal gezorgd voor goed en voldoende drinkwater (stand-pijpen, waterleiding in samenwerking met genabuurde Gemeenten).

Art. 14. De Gemeente steune, waar noodig, de klein-industrie en den landbouw, o. m. door het tegen billijke en gemakkelijke afbetalingsvoorwaarden verkrijgbaar stellen van krachtwerktuigen, het goedkoop leveren van electriciteit, het subsidiëren van land- en tuinbouw cursussen. Zij geve grond in erpacht aan hen, die daarop eene onderneming van industrieelen aard willen vestigen. Het verkrijgen van land door landarbeiders worde krachtig bevorderd.

Art. 15. Bij het heffen van plaatselijke directe belasting naar het inkomen houde het gemeentebestuur rekening met de financieele draagkracht der verschillende groepen van ingezetenen en neme in de desbetreffende verordening zoodanige bepalingen op, dat, behalve een aftrek voor noodzakelijk levensonderhoud, ook worde toegestaan een, berekend naar het aantal kinderen.